

به نام خدا

# مواد روان گردان در سیاست جنایی ایران

مؤلف:

فاطمه قنبری

وکیل پایه یک دادگستری و مدرس دانشگاه

انتشارات بین المللی گیوا

سرشناسه : قنبری، فاطمه، ۱۳۶۴ -

عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام

Iran. Laws, etc

عنوان و نام پدیدآور : مواد روان گردان در سیاست جنایی ایران / مولف فاطمه قنبری.

مشخصات نشر : تهران: گیتوا: موسسه پارسا مبتکر گام اول، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری : ۱۷۲ ص.

شابک : ۱۴۰۰۰ ریال ۷-۴۳-۸۴۰۸-۶۰۰-۹۷۸ :

وضعیت فهرست : فیا

نویسی

رده بندی کلاسیک : ۱۳۹۵ م ۹/۳۰۹/۳۰۹۰ KMHT

رده بندی دهکده : ۳۴۴/۰۴۳۳۰۳۴۳

شماره کتابشناسی : ۴۲۴۱۷/۵

ملی

عنوان کتاب : مواد روان گردان در سیاست جنایی ایران

مولف : فاطمه قنبری

ناشر : انتشارات بین المللی گیتوا

مدیر اجرایی : محمد صدیق سپهری نیا

طراح جلد : آریتا گوهری

صفحه آرا : فاطمه ماهر

سال و نوبت چاپ : ۱۳۹۵ / اول

شمارگان : ۱۰۰۰

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۰۸-۴۳-۷

قیمت : ۱۴۰,۰۰۰ ریال

آدرس : میدان انقلاب، ضلع شمال غرب میدان، جنب بانک رفاه، پلاک

۵۹، طبقه ۲، واحد شرقی

تلفن : ۰۲۱-۶۶۵۶۲۰۴۴-۶۶۵۶۲۶۳۹ ۰۹۱۲۷۹۸۱۶۵۴

www.givabook.ir

www.sadako.ir : تارنما

## فهرست مطالب

|    |               |
|----|---------------|
| ۱۱ | پیش گفتار     |
| ۱۳ | مقدمه         |
| ۱۴ | در بیانی دیگر |

## فصل اول کلیات

|    |                                                                                        |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------|
| ۱۹ | مبحث اول: تعاریف و مفاهیم                                                              |
| ۱۹ | گفتار اول: تعاریف و مفاهیم مربوط به سیاست جنایی                                        |
| ۱۹ | بخش اول: واژه‌های اصلی                                                                 |
| ۱۹ | (۱) سیاست                                                                              |
| ۳۰ | (۲) جنایی                                                                              |
| ۲۰ | (۳) سیاست جنایی                                                                        |
| ۲۶ | الف) سیاست جنایی تقنینی                                                                |
| ۲۷ | ب) سیاست جنایی قضایی                                                                   |
| ۲۸ | ج) سیاست جنایی اجرایی (پیشگیری)                                                        |
| ۲۹ | بخش دوم: واژه‌های فرعی                                                                 |
| ۲۹ | (۱) سیاست جنایی مشارکتی                                                                |
| ۳۰ | (۲) سیاست جنایی عقیدتی                                                                 |
| ۳۱ | (۳) سیاست جنایی سنجیده                                                                 |
| ۳۱ | گفتار دوم: تعاریف و مفاهیم مربوط به مواد روان‌گردان و ارتباط با انفکاک آن از مواد مخدر |
| ۳۱ | بخش اول: تعاریف و مفاهیم مربوط به مواد مخدر و روان‌گردان                               |

|    |                                                                                               |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------|
| ۳۱ | ۱) مواد مخدر (به معنای عام).....                                                              |
| ۳۲ | ۲) مواد مخدر به معنای اخص.....                                                                |
| ۳۳ | الف) تریاک و مشتقات آن.....                                                                   |
| ۳۳ | الف - ۱) مرفین.....                                                                           |
| ۳۳ | الف - ۲) هروئین.....                                                                          |
| ۳۴ | الف - ۳) حشیش.....                                                                            |
| ۳۴ | الف - ۴) کوکائین و برگ کولا.....                                                              |
| ۳۵ | ب) داروهای روان گردان.....                                                                    |
| ۳۹ | ب - ۱) داروهای توهم زا.....                                                                   |
| ۳۹ | ب - ۲) داروهای محرک و هیجان آور.....                                                          |
| ۴۰ | ب - ۳) داروهای آرام بخش خواب آور.....                                                         |
| ۴۰ | ب - ۴) داروهای جان بین شونده.....                                                             |
| ۴۰ | ب - ۵) گیاهان روان گردان.....                                                                 |
| ۴۳ | ج) مواد پیش ساز.....                                                                          |
| ۴۴ | بخش دوم: ارتباط و انفکاک مواد روان گردان در مواد مخدر.....                                    |
| ۴۴ | ۱) برخی ویژگی های مشترک مواد مخدر و روان گردان.....                                           |
| ۴۶ | ۲) برخی ویژگی های خاص مواد روان گردان.....                                                    |
| ۴۶ | الف) برخی ویژگی های مهم فهرست شماره یک.....                                                   |
| ۴۶ | ب) برخی ویژگی های مهم فهرست شماره دو.....                                                     |
| ۴۷ | ج) برخی ویژگی های مهم فهرست شماره سه.....                                                     |
| ۴۷ | د) برخی ویژگی های مهم فهرست شماره چهار.....                                                   |
| ۴۸ | مبحث دوم: بررسی سیر تحولات تاریخی مربوط به سیاست جنایی و مواد مخدر و مواد روان گردان.....     |
| ۴۸ | گفتار دوم: بررسی سیر تحولات تاریخی مربوط به سیاست جنایی.....                                  |
| ۴۹ | بخش اول: سیر تحول تاریخی مربوط به سیاست جنایی در ادبیات حقوقی - جرم شناختی ایران.....         |
| ۵۲ | بخش دوم: سیر تحول تاریخی مربوط به سیاست جنایی در ادبیات حقوقی - جرم شناختی خارج از ایران..... |
| ۵۵ | گفتار دوم: بررسی سیر تحولات تاریخی مربوط به مواد مخدر و روان گردان.....                       |
| ۵۵ | بخش اول: سیر تحول مواد مخدر.....                                                              |
| ۵۷ | بخش دوم: سیر تحول داروهای روان گردان.....                                                     |
|    | مبحث سوم: بررسی تطبیقی سیاست جنایی نسبت به مواد مخدر و داروهای روان گردان از منظر             |
| ۶۰ | کنوانسیون های سازمان ملل.....                                                                 |
| ۶۴ | گفتار اول: کمیسیون پیشگیری از جرم و عدالت کیفری.....                                          |
| ۶۵ | گفتار دوم: بخش پیشگیری از جرم و عدالت کیفری.....                                              |

گفتار سوم: کنگره‌های پنج‌سالانه پیشگیری از جرم و اصلاح بزه‌کاران..... ۶۶

## فصل دوم: شیوه‌های مختلف سیاست جنایی ایران در قبال مواد روان‌گردان

مبحث اول: سیاست جنایی تقنینی مواد روان‌گردان در ایران..... ۷۱

گفتار اول: مفهوم و تعریف سیاست جنایی تقنینی..... ۷۱

گفتار دوم: حقوق جزای اختصاصی ناظر به مواد روان‌گردان..... ۷۲

بخش اول: جرایم اصلی..... ۷۲

۱- جرایم اصلی مربوط به فهرست شماره یک ضمیمه قانون مربوط به مواد روان‌گردان..... ۷۲

۲- فروش یا عرضه برای فروش..... ۷۳

۳- وارد کردن..... ۷۴

۴- نگهدار، یا حمل..... ۷۵

۲- جرایم اصلی مربوط به فهرست‌های شماره ۲، ۳ و ۴ ضمیمه قانون مربوط به مواد روان‌گردان..... ۷۶

۱- ساختن، وارد یا صادر کردن..... ۷۶

۲- فروش..... ۷۷

۳- نگهداری..... ۷۸

بخش دوم: جرایم مرتبط..... ۸۰

۱- جرم مرتبط مصرح در قانون مربوط به مواد روان‌گردان..... ۸۰

۲- جرایم مرتبط مصرح در قوانین مربوط به مواد مخدر..... ۸۰

گفتار سوم: سایر پاسخ‌های غیرکیفری در قلمرو جرایم مربوط به مواد روان‌گردان..... ۸۲

گفتار چهارم: کیفیات مشدده و کیفیات مخففه در جرایم مربوط به مواد روان‌گردان..... ۸۴

بخش اول: کیفیات مشدده..... ۸۴

۱) علل شخصی تشدید مجازات..... ۸۵

۲) علل عینی تشدید مجازات..... ۸۶

بخش دوم: کیفیات مخففه..... ۸۶

گفتار پنجم: عوامل تعدیل‌کننده مجازات و عوامل موجهه در جرایم مربوط به مواد روان‌گردان..... ۸۷

بخش اول: عوامل تعدیل‌کننده مجازات‌ها در جرایم مربوط به مواد روان‌گردان..... ۸۷

بخش دوم: عوامل موجهه جرم در جرایم مربوط به مواد روان‌گردان..... ۸۸

مبحث دوم: سیاست جنایی قضایی مواد روان‌گردان در ایران..... ۹۰

گفتار اول: مفهوم و تعریف سیاست جنایی قضایی..... ۹۰

گفتار دوم: فلسفه تشکیل و صلاحیت دادگاه‌های انقلاب در رسیدگی به جرایم مواد مخدر (به معنای

اعم)..... ۹۰

گفتار سوم: بررسی نحوه عملکرد دادگاه انقلاب نسبت به جرایم مواد روان‌گردان..... ۹۲

مبحث سوم: سیاست جنایی اجرایی مواد روان‌گردان در ایران..... ۹۲

گفتار اول: مفهوم و تعریف سیاست جنایی اجرایی..... ۹۳

|     |                                                                                        |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------|
| ۹۳  | گفتار دوم: ارزشیابی سیاست جنایی اجرایی مواد روان گردان در ایران                        |
| ۹۳  | بخش اول: در صحنه داخلی                                                                 |
| ۹۶  | بخش دوم: در صحنه بین المللی                                                            |
| ۹۷  | مبحث چهارم: شیوه های مختلف سیاست جنایی در جهت مبارزه با تقاضای مواد روان گردان         |
| ۹۸  | گفتار اول: ویژگی های بازار عرضه و تقاضای مواد روان گردان                               |
| ۹۹  | گفتار دوم: سیاست جنایی پیشگیرانه در قبال مواد روان گردان                               |
| ۹۹  | بخش اول: مفهوم سیاست جنایی پیشگیرانه                                                   |
| ۱۰۰ | بخش دوم: پیشگیری در متون حقوقی ایران                                                   |
| ۱۰۲ | بخش سوم: ارزشیابی سیاست جنایی پیشگیرانه در قبال مواد روان گردان                        |
| ۱۰۲ | (۱) اهمیت پیشگیری از وقوع جرم                                                          |
| ۱۰۴ | (۲) عوامل ضروری جهت اقدام به فعالیت های پیشگیری نسبت به جرایم مواد روان گردان          |
| ۱۰۴ | (الف) تعاریف و مفاهیم برنامه مع پیشگیری از اعتیاد به مواد روان گردان                   |
| ۱۰۵ | (ب) مشکلات و تنگناها                                                                   |
| ۱۰۶ | (ج) هدف کلی برنامه جامع پیشگیری                                                        |
| ۱۰۶ | (د) اهداف اختصاصی برنامه                                                               |
| ۱۰۷ | (ه) مراحل اجرایی                                                                       |
| ۱۰۸ | مبحث پنجم: مسئولیت کیفری مستعملین مواد روان گردان در حقوق موضوعه ایران                 |
| ۱۰۸ | گفتار اول: مسئولیت کیفری در حقوق موضوعه ایران                                          |
| ۱۰۸ | بخش اول: تعریف لغوی مسئولیت کیفری                                                      |
| ۱۰۸ | (۱) مفهوم لغوی مسئولیت                                                                 |
| ۱۰۹ | (۲) مفهوم لغوی کیفری                                                                   |
| ۱۰۹ | بخش دوم: تعریف اصطلاحی مسئولیت کیفری                                                   |
| ۱۱۱ | بخش سوم: مبانی و شرایط تحقق مسئولیت کیفری                                              |
| ۱۱۲ | (۱) مبانی کلی مسئولیت کیفری از دیدگاه حقوق عرفی                                        |
| ۱۱۶ | (۲) شرایط عمومی تحقق مسئولیت کیفری                                                     |
| ۱۲۰ | گفتار دوم: تعیین نوع مسئولیت کیفری مستعملین مواد روان گردان مطابق بر ارکان اهلیت جزایی |
| ۱۲۱ | بخش اول: مفهوم ادراک و نقش آن در مسئولیت کیفری                                         |
| ۱۲۱ | (۱) مفهوم ادراک                                                                        |
| ۱۲۲ | (۲) نقش ادراک در مسئولیت کیفری                                                         |
| ۱۲۳ | (۳) ادراک در فرد استفاده کننده از مواد روان گردان                                      |
| ۱۲۴ | بخش دوم: مفهوم و نقش اختیار در مسئولیت کیفری                                           |
| ۱۲۴ | (۱) مفهوم اختیار                                                                       |
| ۱۲۶ | (۲) نقش اختیار در مسئولیت کیفری                                                        |

- ۱۲۸ ..... اختیار در فرد استفاده‌کننده از مواد روان‌گردان (۳)
- ۱۲۸ ..... بخش سوم: علم به قانون
- ۱۲۹ ..... (۱) مفهوم قانون
- ۱۳۰ ..... (۲) نقش علم به قانون
- ۱۳۱ ..... (۳) علم به قانون در فرد استفاده‌کننده از مواد روان‌گردان
- گفتار سوم: تبیین مسئولیت کیفری مستعملین مواد روان‌گردان در حالت روان‌پریشی ناشی از مواد روان‌گردان
- ۱۳۳ ..... بخش اول: پیشینه تاریخی مسئولیت کیفری افراد روان‌پریش در حقوق ایران قبل از انقلاب
- ۱۳۴ ..... بخش دوم: پیشینه تاریخی مسئولیت کیفری افراد روان‌پریش در حقوق ایران بعد از انقلاب
- ۱۳۵ ..... بخش سوم: داروهای روان‌گردان و اثر آن بر مسئولیت کیفری

### فصل سوم: قوانین و مقررات

- ۱۴۱ ..... قانون مربوط به مواد روان‌گردان (پسیکوتروپ)
- ۱۴۳ ..... تصویب نامه راجع به فهرست‌های چهارگانه اقلام به روز شده مواد روان‌گردان
- ۱۴۹ ..... قانون اصلاح قانون بارزه موادمخدر و الحاق موادی به آن مصوب ۱۳۷۶
- ۱۶۵ ..... منابع

## پیش گفتار

افزایش جمعیت جوان، میزان آسیب پذیری جوامع را به لحاظ مواد مخدر مصنوعی، مضاعف نموده است، زیرا جوانان امروزی با انگیزه کنجکاوی، همگرایی با روند تحولات اجتماعی جهانی و هویت یابی و یا رهایی از فشارهای اجتماعی و فرار از مشکلات و مسئولیت ها بسوی مصرف انواع مواد مخدر، به ویژه مواد مخدر صنعتی (مصنوعی) پناه می برند.

روند رو به افزایش مصرف آفتامین ها، اکستازی و سایر قرص های روان گردان امروزه در جوامع مختلف، از جمله کشور ما، تبدیل به یک نگرانی شده است.

از سوی دیگر، با آن می رود که به جهت عوارض بسیار مهلک و تأثیرات سوء آن بر مغز، الگوی مصرف دیرینه و سنتی، از تریاک و حشیش به سمت این مواد تغییر یابد.

باتوجه به موارد یاد شده، فزاینده مبارزه با مواد روان گردان در خانواده و اجتماع و همچنین تدوین، تصویب و اجرای قوانین و مقررات مؤثر در این زمینه بهترین راه برای مقابله با این مواد می باشد. لذا طراحی و تبیین یک سیاست جنایی مناسب با شرایط اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و مذهبی کشورمان از ضروریات مبارزه با گسترش روزافزون مواد روان گردان به شمار می رود چراکه امروزه برخورد صرفاً کیفری با این پدیده امری مذموم و نادرست تلقی می شود.

از جمله موضوعاتی که در حال حاضر از اهمیت بسزایی در پژوهش‌های علمی (از کلان‌ترین سطح تا خردترین آن) در حوزه امور امنیتی و اجتماعی برخوردار است، موضوع مواد روان‌گردان است. مواد اعتیادآور، امروزه شاید یکی از نادرترین موضوع‌ها به لحاظ گستردگی، دامنه تنوع در حوزه‌ی سیاست‌گذاری (در دو بعد نظری و عملی) بشمار می‌رود.

پدیده مواد روان‌گردان به عنوان معضلی اجتماعی، شالوده‌ی جامعه بشری را متزلزل نموده و امنیت، آرامش و ارزش‌های انسانی جوامع را شدیداً تحت تأثیر قرار داده است. این در حالی است که مهار و کنترل این اعضا پیچیده، اجتناب‌ناپذیر بوده و همواره دولت‌ها، مجامع بین‌المللی و افراد انسانی خواهان زدن این معضل بوده‌اند.

در ایران یکی از ممتزین پالش‌های بنیادین طی سه دهه گذشته که همواره موجب اتخاذ سیاست‌های کلیشه‌ای، محسره و اکارآمد پیرامون معضل قاچاق و سوء مصرف مواد روان‌گردان و سایر مواد مرتبط شده است، ندان بخش جامع در سیاست جنایی ایران درخصوص این پدیده‌ی شوم و مخرب اجتماعی است. عدم شناخت واقع‌گرایانه از فرایند اعتیاد و قاچاق مواد روان‌گردان و سایر مواد مرتبط در سطح جامعه و چگونگی پخش و نفوذ آن در لایه‌ها و ساختارهای مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و امنیتی موجب شده است تا این معضل همچنان اقشار سالم جامعه را درگیر خود نماید.

سرعت انتشار و دامنه آسیب‌رسانی پدیده‌ی شوم مواد روان‌گردان به حدی است که پیش‌بینی می‌شود در صورت عدم مهار این معضل در کشور، در آینده نزدیک شاهد یک بحران اجتماعی و یک تهدید جدی علیه امنیت ملی باشیم.

در شرایطی که سازمان‌های مربوطه دولتی و انتظامی، نهایت سعی خود را در ناب رویکرد مقابله‌ای و کاهش عرضه، در راستای رویارویی و مقابله با معضل مواد روان‌گردان به کار می‌برند، کمتر به رویکرد پیشگیری و کاهش تقاضا می‌پردازند. به همین علت متأسفانه در این راه به توفیق چشم‌گیری نایل نشده‌ایم.

درواقع رهیافت مبارزه و کاهش عرضه به عنوان آسان‌ترین راه مواجهه با معضل اعتیاد و سوء مصرف مواد روان‌گردان پیش روی بوده است. هم‌اکنون وضعیت اسفناک اپیدمی اعتیاد به صورت پدیده‌ی فراکنترل، جامعه ما را به شدت تهدید می‌کند و برای رویارویی با این مشکل و تعدیل صدمات

تبعات ناشی از آن ضروری است به ابزارها و راهکارهای بدیع متوسل شویم.

از این رو تحلیل سیاست‌های مربوط به مواد روان گردان باید ناظر به جنبه‌های مختلف سیاست جنایی باشد و دامنه تحلیل باید وسیع تر از جنبه‌های نظری قضیه بوده و جنبه‌های عملی را نیز دربرگیرد و حتی باید فرایند ایجاد و تحول سیاست جنایی را نیز مورد بررسی قرار داد و توضیح داد که چرا و چگونه سیاست جنایی مورد عمل، ایجاد شده است.

### در بیانی دیگر:

با پذیرش این حقیقت که امروزه پدیده مواد روان گردان و جرایم مربوطه به موازات وخامت پدیده مواد مخدر و اعتیاد به آن در حرکت است و بسان آن، حیات بشری را در معرض آسیب جدی قرار داده و برای بسیاری از کشته‌های جان نیز به عنوان یک معضل اساسی قلمداد می‌گردد، بر کسی پوشیده نیست، جهت مبارزه با پدیده موم مواد مخدر از دیرباز، و در راستای سرکوبی پدیده مواد روان گردان طی چند دهه، اقدامات فراگیری در ابعاد داخلی و بین‌المللی صورت گرفته؛ و متأسفانه هنوز شاهد آثار رو به رشد این دسته از جرایم هستیم. موفقیت در این راه مستلزم تدوین قوانین علمی، جامع و کارآمد علیه مرتکبین جرایم مزبور و همچنین تضمین کافی جهت اجرای مفاد کنوانسیون‌های بین‌المللی می‌باشد.

از تاریخچه قانونگذاری در بعد داخلی در زمینه مواد مخدر در می‌گیریم و به بیان قانونگذاری داخلی و بین‌المللی نسبت به مواد روان گردان می‌پردازیم. اولین قانون داخلی در این زمینه تحت عنوان "قانون مربوط به مواد روان گردان (پسیکو تروپ) مصوب ۱۳۵۴/۲/۸" بود که برای بسی تأسف است. چراکه با وجود گسترش دامنه افراد مبتلا و مستعمل مواد روان گردان تا سن ۱۳ سال و همچنین تولید انواع جدیدتری از این مواد، به عنوان شاهد، قرص‌های شادی‌آور در عرض دو سال در ایران ۲۰۰ نوع بود و اکنون تبدیل به بیش از ۱۵۰۰ نوع شده است، قانون‌گذار محترم همچنان به قانون فوق با ۱۲ ماده و ۲ تبصره اکتفا نموده. هرچند که فهرست‌های چهارگانه اقلام مواد روان گردان منضم به این قانون در ۱۳۸۴/۹/۱۳ توسط هیأت وزیران به روزآوری و تصویب شده است.

با این همه، باتوجه به تحولات اجتماعی، ضرورت اصلاح و بازنگری در قانون مزبور احساس می‌شود و اینکه تضمینات کارآمدی در جهت اجرای تصویبات کنوانسیون‌های ملحق شده به آن، اندیشیده

شود. زیرا از آنجا که جرایم مواد روان گردان به لحاظ ساختار خود که پیش از این گفته شد، نوعی از مواد مخدر هستند، لذا خصیصه سازمان یافتگی و نوعی بزهکاری بین‌المللی خود را حفظ کرده‌اند. به این جهت اراده بین‌المللی نیز برای مقابله با این پدیده ضدبشری اقدام به تصویب کنوانسیون‌هایی نموده که می‌توان به ۱- معاهده واحد مواد مخدر مصوب ۱۹۶۱ نیویورک ۲- کنوانسیون مواد روان گردان مصوب ۱۹۷۱ وین و ۳- کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با قاچاق مواد مخدر و داروهای روان گردان مصوب کنفرانس مورخ ۲۰ دسامبر ۱۹۸۸ اشاره نمود. که البته موارد فوق در آن نوع از سیاست جنایی که نظام عدالت کیفری ایران اتخاذ می‌نماید کاربرد دارد.

باتوجه به تریف سیاست جنایی در دو مفهوم مضیق و موسع خود باید نوع و نحوه اعمال سیاست جنایی ایران، صورت گرفته کیفری (مفهوم مضیق سیاست جنایی) و یا پاسخ کل جامعه به مشکل موجود (مفهوم موسع سیاست جنایی) را مورد کنکاش قرار داد. که به صورت بخش‌های مجزای سیاست جنایی غیر کیفری که شامل بررسی علل و عوامل و راه‌های پیشگیری غیر کیفری و همچنین مباحث حقوق کیفری اعم از نسینی قضایی مطرح می‌شود. و در غالب این مطالب از جرم‌زایی و جرم‌انگاری خاص مواد روان گردان و پاسخ‌های سرکوبگرانه و پاسخ‌های پیشگیرانه صحبت خواهد شد.

جنبه نوآوری این کتاب شامل تدقیق و بررسی بر نحوه مسئولیت کیفری افراد مستعمل مواد روان گردان است و ارائه پیشنهادهایی در زمینه تعدیل و تغییر قوانین جزایی موجود در قبال موضوع و تطبیق و جهت‌یابی برخی قوانین بین‌المللی، بیان تأثیرات ناشی از مواد روان گردان از حالات ناچیز، تا آن نوع از حالت که فرد متأثر از آن دچار اختلال اراده شده و اموال را مرتکب می‌شود که نسبت دادن آن اعمال به فرد دشوار است و ارائه راهکارهایی برای اصلاح قوانین و اتخاذ سیاست‌های پیشگیرانه و درمانی و طرح این واقعیت که معتاد نه بزهکار بلکه بیمار است و زندان علاج وی نمی‌باشد، از اهداف اساسی تحقیق است. و از آنجائیکه ما با چالش فقدان سیاست جنایی تقنینی و قضایی مؤثر در قبال موضوع مطروحه روبرو هستیم لازم به نظر می‌رسد که ضمن تشریح قوانین داخلی مربوط به مواد روان گردان و اثر آن بر اراده فرد، آثار حقوقی این مواد بر مسئولیت کیفری تبیین گردد. با امید به این که قانونگذار در رفع چالش‌های موجود در این زمینه، قوانینی تدوین و تصویب نماید که راهگشا باشد.